

Samen Sterk
Onderwijs.

Anno 2023

De praktijk van passend onderwijs

Onderwijspersoneel
aan het woord

Waarom deze bundel?

Leraren en alle andere onderwijsprofessionals zijn trots op hun vak. Zij zetten zich elke dag voor meer dan 100% in om het verschil te maken voor hun leerlingen, want elke leerling verdient goed, passend onderwijs.

Helaas wordt er veel over onderwijs gepraat, maar steeds minder naar het personeel geluisterd. Praten over onderwijs heeft geen zin als je niet eerst goed luistert naar de mensen die het werk doen.

Het onderwijspersoneel deelt dan ook graag haar verhaal, het echte verhaal. Het verhaal waar ook leerlingen en ouders elke dag mee te maken hebben.

Met deze bundel hopen we een tegengeluid te kunnen laten horen uit de praktijk en geven we aan waar het werkveld behoefte aan heeft.

Dank aan alle leden en niet-leden die hun verhaal hebben gedeeld. Soms onder eigen naam, vaak anoniem, maar allemaal van grote meerwaarde.

*De collega's op de foto's zijn niet gelinkt aan deze verhalen.

Verhalen over...

- 01 De context waarbinnen passend onderwijs wordt verzorgd
- 02 Doorverwijzen naar speciaal onderwijs
- 03 Een blik op passend onderwijs vanuit mijn werk in het so/sbo/vso
- 04 Het aanvragen en aanbieden van extra ondersteuning

**En ook..
Wat onderwijspersoneel nodig heeft om
passend onderwijs te laten slagen!**

De context waarbinnen passend onderwijs wordt verzorgd

Leerkracht, basisonderwijs

Leerkrachten die kiezen voor speciaal onderwijs hebben affiniteit met hun doelgroepen. Leerkrachten binnen openbare basisscholen niet per se. Je moet al zo veel verschillende dingen goed kunnen organiseren en doen als leerkracht. **Enorm veel tijd gaat naar dossiers opbouwen als een kind niet meekomt.** Allemaal uren die gewoon naar kinderen hadden kunnen gaan. Naar lessen voorbereiden. Naar de basis. De groepen zijn te groot. De werkdruk zou lager zijn als klassen kleiner waren, maar ook met minder kinderen in de groep die beter tot hun recht komen in kleinere groepen met gespecialiseerde aandacht. Je moet niet bezuinigen op kinderen, onderwijs en dus de toekomst. Mensen lopen hard weg uit het onderwijs omdat er zo weinig aan wordt gedaan. Met een beetje meer salaris los je dit niet op.

"Je staat als leerkracht met je rug tegen de muur terwijl je het zo graag anders zou zien. Er zijn genoeg kinderen die we kunnen laten floreren in het reguliere onderwijs, maar daar hebben we wel extra handen voor nodig."

Leerkracht, basisonderwijs

Als ik net met een groepje kinderen aan het werk wil gaan, hoor ik een luid gebrul uit de huishoek komen. Tegelijkertijd zie ik vanuit mijn ooghoeken dat een kleuter het aanrecht staat te verven, enthousiast aangemoedigd door een vriendje. Maar nu ligt mijn prioriteit bij de kinderen in de huishoek en het gebrul van de leerling met een laag IQ en een taalachterstand. Als er iets anders loopt dan zij het bedacht had, stort ze zich op de grond en gaat steeds harder huilen. De ervaring leert dat erachter komen wat er is voorgevallen weinig uitmaakt. Toch proberen we er samen uit te komen met de andere kinderen in de huishoek die wat beteuterd staan te kijken.

Mijn collega's en ik willen als leerkracht iedereen zo goed mogelijk laten groeien in zijn of haar zone van de naaste ontwikkeling, maar ook mijn capaciteit en tijd kennen grenzen. Je moet zo lang ploeteren en proberen voordat je eindelijk zover bent dat je het kind kan bieden wat het nodig heeft. En soms is dat een doorverwijzing naar het speciaal onderwijs, wat het meisje uit dit verhaal gelukkig gekregen heeft. Je staat als leerkracht met je rug tegen de muur terwijl je het zo graag anders zou zien.

Er zijn genoeg kinderen die we kunnen laten floreren in het reguliere onderwijs, maar daar hebben we wel extra handen voor nodig. En het vertrouwen dat er ook geld gestopt wordt in het speciaal onderwijs. Dat is pas(send) onderwijs voor alle kinderen.

Leerkracht, basisonderwijs

Ik heb veel te veel kinderen in de klas. Nu 27 kleuters waarvan 9 zorgleerlingen. Anderhalf uur per week heb ik een klassen-assistent. En ieder kind wordt langs de lat van een leerlingvolgsysteem gelegd. Als leerkracht heb ik vaak overleg met commissies en ouders. Ik ervaar veel werkdruk en er is weinig tijd voor pauzes. Gesprekken zijn tegenwoordig met expats in een andere taal. En alles doe je als leerkracht alleen. **Niet gek dat zoveel starters het na 5 jaar gezien hebben. Ik als ervaren leerkracht adviseer: vertrouw de leerkracht!** Deze heeft een opleiding genoten. Je leert niet door trainers die hun eigen kas moeten spekken en nota bene vaak uit het onderwijs komen. Je leert door je eigen ervaring.

Leerkracht, rekencoördinator, basisonderwijs

In een aantal klassen op mijn eigen school zitten veel kinderen die extra aandacht nodig hebben, zo veel dat we de aandacht niet meer evenredig over alle kinderen kunnen verdelen. Voor deze leerlingen is de zorg passend, maar is het dan nog passend voor de kinderen die geen extra zorg nodig hebben maar nu wel aandacht tekort hebben?

Schoolleider, basisonderwijs

De bureaucratische rompslomp die hangt rond passend onderwijs is verstikkend, evenals de onduidelijkheid wat een samenwerkingsverband voor je kan betekenen. In plaats van scholen beter bekostigen, gaat het geld op aan extra lagen en 'experts'. Dit jaar heb ik op een kleine school de planning zo rond dat er iedere dag iemand extra is. Handig voor de dagen dat er geen vervanging is, maar ook prachtig voor de ondersteuning van leerlingen die extra aandacht nodig hebben. Met een rooster op het kwartier precies worden de extra uren ingezet. Lang leve NPO!

Voor twee leerlingen is door een enthousiaste bovenschools intern begeleider extra ondersteuning aangevraagd. Bij de een omdat de leerlingen langdurig afwezig is geweest, bij de ander door absences door epilepsie. Heel fijn, extra geld en tijd toegewezen. Maar... We hebben nu al iedere dag ondersteuning. **Geld meenemen naar volgend schooljaar, zodat we de leerlingen ook na het wegvallen van NPO extra ondersteuning kunnen blijven geven? Nee, dat past niet in de regels.**

Leerkracht, intern begeleider, basisonderwijs

Ik werk al meer dan 40 jaar in het basisonderwijs en ik weet dat veel collega's echt werk proberen te maken van passend onderwijs. Wanneer je passend onderwijs wil bieden moet je daar de ruimte voor krijgen (lees: kleinere klassen). Dat is op dit moment niet het geval. De klassen worden groter en de gedragsproblemen eisen een grotere alertheid gedurende de dag, waardoor je niet alle leerlingen de aandacht kunt geven die ze eigenlijk nodig hebben.

Daar komt nog bij dat veel nadruk wordt gelegd op prestaties en hoge scores. Je kunt denk ik niet van leraren verwachten dat ze de lat hoog leggen (voor zichzelf en leerlingen) en tegelijk op gedragsgebied tegemoet kunnen komen aan dat wat er op dit moment van hen gevraagd wordt in een klas die te vol zit.

Doorverwijzen naar speciaal onderwijs

Leerkracht, basisonderwijs

Ik had veel zorgleerlingen in een grote combinatiegroep, waaronder één leerling met ernstige gedragsproblematiek. Hierdoor werden mijn instructies vele malen verstoord, waardoor de kwaliteit van mijn onderwijs achteruit ging. Zeker ook omdat veel leerlingen zich niet meer veilig voelden of moeite hadden met hun werkhouding en concentratie. Het heeft bijna twee jaar geduurd, waardoor ik als leerkracht ook heel veel stress ervoer omdat ik het gevoel had tekort te schieten ondanks mijn kei harde werken. Verder waren er intervisies via het samenwerkingsverband en met onderwijsassistenten. Ook waren er veel overlegmomenten, verslagen en OPP's zijn gemaakt en geëvalueerd, maar uiteindelijk vielen de resultaten van de groep toch tegen. **Hier ben ik bijna aan onder door gegaan, ik stond op het punt het onderwijs te verlaten.** Ook voor deze leerling was het een heel vervelende periode vanwege alle negatieve ervaringen. **Uiteindelijk is niemand er bij gebaat geweest dat dit zo lang heeft moeten duren.** Uiteindelijk is hij naar het speciaal onderwijs gegaan waar hij veel beter tot zijn recht komt, meer rust heeft en eindelijk weer succeservaringen op doet.

“Het heeft bijna twee jaar geduurd, waardoor ik als leerkracht ook heel veel stress ervoer omdat ik het gevoel had tekort te schieten ondanks mijn keiharde werken.”

Ada, leerkracht basisonderwijs

Zodra bij een kind zorgen zijn geconstateerd komt de lange weg van observeren, hulp bieden, kijken wat mogelijk is, oudergesprekken en gesprekken met interne begeleiding. Voor iedere leerling waarvoor dit geldt heb je dat. Zodra het niet werkt, wordt de leerling in het schoolondersteuningsteam besproken. Daarna volgt de langere weg van formulieren invullen, overleggen, oudergesprekken en gesprekken met IB. Zodra er wordt besloten dat de leerling het beste naar een SO of SBO kan, wordt er gekeken waar er plek is. En dan is er een wachtlijst. Deze kinderen moeten dan blijven waar ze zitten, waar het al niet meer ging en wachten op een passende plek. Dit kan soms wel tot 2 jaar duren.

Leerkracht, voortgezet speciaal onderwijs cluster 4

De samenwerkingsverbanden zorgen voor een wegversmalling of opstopping waardoor leerlingen later dan nodig de hulp krijgen die ze zo verdienen. Eerst een flinke administratieve taak, daarna vaak nog een (meestal kansloze) BaO-BaO verwijzing. Daarna, als het kind helemaal in de kreukels ligt krijgt het hopelijk eindelijk een so verwijzing. Het lijkt op afhouden om budgettaire redenen. Het lijkt niet te gaan om het belang van het kind.

Als een leerling 1 uur per week naar school gaat is het op papier geen thuiszitter, dit geeft een enorm vertekend beeld van het aantal thuiszitters. Leerlingen worden beoordeeld door orthopedagogen, die het kind nooit hebben gezien, vanaf papier. Dit oordeel weegt zwaarder dan dat van de professional die het kind dagelijks in de klas heeft. Onderzoeken worden gedelegeerd aan assistenten en vanachter een bureau geïnterpreteerd.

Ouders hebben te veel inspraak en kunnen de ontwikkeling van hun eigen kind vertragen. Er komen commerciële hulpverleners aan tafel die een ander belang hebben (eigen portemonnee) en die soms veel invloed op ouders hebben door ze naar de mond te praten. De drempel om naar de geschillen commissie PO (GCPO) te gaan is voor ouders veel te laag. De GCPO kost scholen veel te veel tijd en werk dat beter aan leerlingen kan worden besteedt.

“Ik mis dat er vlot gehandeld wordt, het duurt zo anderhalf jaar voordat je zover bent. In de tussentijd is er nog geen passende begeleiding voor het kind.”

Leerkracht basisonderwijs

Wanneer een leerling niet past binnen het basisonderwijs mis ik dat er vlot gehandeld wordt. Het duurt dan anderhalf jaar voordat je zover bent. In de tussentijd is er nog geen passende begeleiding voor het kind. Ook zijn de andere leerlingen in de klas daar soms de dupe van. De leerling ontvangt zeker geen passend onderwijs en de leerkracht mist de ondersteuning in de groep.

Als iets duidelijk is moet het tempo flink omhoog. Nu wordt vaak meerdere keren gevraagd om formulieren in te vullen door verschillende hulpverleners. Het zou allemaal zoveel sneller kunnen en dat is in zo'n geval beter voor alle partijen.

Passend onderwijs vanuit mijn werk in het so/sbo/vso

Jan, intern begeleider speciaal onderwijs

Als intern begeleider binnen het SBO in de Haagse regio merk ik dat de wachtlijsten binnen het SBO en SO cluster 3 en 4 alleen maar groter worden. Kinderen blijven daardoor te lang in een situatie die niet (meer) passend is! Ze krijgen motivatie- of gedragsproblemen en dat steekt andere kinderen soms aan. De populatie kinderen dat op het SBO binnenkomt lijkt steeds complexer te worden. Diverse sociaaleconomische factoren van de meeste gezinnen in het SBO werken negatief door naar de opvoedingssituatie van de kinderen en als ze dan ook nog niet naar een passende school kunnen schieten we enorm tekort op hun kinderrechten! Ik houd mijn hart vast als we ook nog in het SBO een klas moeten inleveren voor de try-out op inclusief onderwijs. Dan zijn we echt verkeerd bezig. Inclusief onderwijs is mogelijk in landen waar er écht in geïnvesteerd wordt en er voldoende personeel voor handen is! Op dit moment zijn we met dank aan de bonden eindelijk de achterstand in salaris aan het inlopen, maar in landen waar inclusief onderwijs redelijk tot goed werkt is er ook echt flink in geïnvesteerd. Een voorbeeld is Canada. Ik heb in de regio van Toronto een prachtige aanpak gezien. Daar werken scholen, zorg en welzijn als één geheel samen. Daar zou Nederland een goed voorbeeld aan kunnen nemen!

Nee, passend onderwijs in Nederland is ondanks het dagelijks harde werken van zoveel collega's een mislukking. Te veel kinderen en soms ook collega's zijn daarvan de dupe!

Leerkracht, speciaal basisonderwijs cluster 3

Ik heb het reguliere onderwijs verlaten omdat ik het vreselijk vond dat ik mijn leerlingen niet kon bieden wat ik zag dat ze nodig hadden. We hadden niet de expertise in huis en daarbij ook niet de ruimte om deze kinderen te helpen én aan alle andere vereisten te voldoen. Ik werk nu in een kleinschalige onderwijssetting waarbij de leerling en zijn/haar behoeften centraal staan.

Leerkracht, voortgezet speciaal onderwijs, cluster 3

Er komen steeds meer cluster 4 leerlingen bij ons op school. De eerste jaren zitten zij in kleine aparte klassen, maar vanaf ongeveer 15 jaar wanneer ze praktijkonderwijs moeten krijgen draaien ze met de andere cluster 3 leerlingen in grotere groepen mee. Als gevolg hiervan zien we gedragsaanpassingen in de klas. We zetten ons in om de rust te bewaren, wat ten koste gaat van de cluster 3 leerlingen die je meer vrijheid wilt geven om zich te kunnen ontwikkelen en dingen te ontdekken.

Evelien, leerkracht speciaal basisonderwijs cluster 3

Al 25 jaar werk ik op een ZMLK school. In mijn beginjaren hadden we nog te maken met de echte 'ZML-leerling'. Een leerling met een laag IQ. Dit veranderde toen het LOM en MLK-onderwijs samengingen. De kinderen met een lager IQ konden niet opboksen tegen de LOM-leerlingen en kwamen bij ons op het ZMLK. Hier ligt het tempo lager en zijn de klassen kleiner. Na de operatie "Weer samen naar school" werden wij weer groter. Scholen waren bang om de leerlingen waar ze twijfels bij hadden te houden en verwezen daardoor eerder door naar het SO. Het laatste plan, passend onderwijs, veroorzaakte bij ons weer een groei. Met de groei van het SO veranderde ook de leerling. Hadden we eerder alleen leerlingen die op hun cognitie uitvielen, hebben we nu in het SO bijna dezelfde populatie als op de cluster 4 scholen.

Leerlingen die binnen het basisonderwijs (te) lang op hun tenen hebben moeten lopen omdat ze het tempo niet aankonden komen bij ons op school tot rust en vinden zichzelf terug. Waar ouders er in eerste instantie enorm tegenop zien dat hun kind naar het SO moet zijn ze binnen een paar maanden om. Zij zien hun kind veranderen en opbloeien.

Veel leerlingen die bij ons komen vertonen gedragsproblemen omdat ze in het reguliere onderwijs voortdurend geconfronteerd werden met hetgeen waar zij niet goed in zijn. De dingen die ze wel goed beheersen worden geminimaliseerd zodat de focus vooral komt te liggen op hetgeen ze nog niet kunnen. Kinderen gaan zich dan verzetten omdat ze voortdurend geconfronteerd worden met de goed bedoelde extra ondersteuning in hetgeen zij niet kunnen en beperkt worden in hetgeen ze wel goed kunnen.

De eindeloze reeks lessen zonder pauzes is ook niet voor ieder kind weggelegd. De verplichte onderwijsleertijd is zo belangrijk geworden dat er maar weinig tijd voor ontspanning is. Er zijn kinderen die het nodig hebben om tussen intensieve leermomenten zich volledig te kunnen ontspannen. Wanneer ze dit niet kunnen lopen ze letterlijk over en dit uit zich vaak in gedragsproblemen.

Veel leerlingen komen bij onze school tot rust. Ze voelen geen druk meer en doordat er meer tijd voor ontspanning is, ontspannen ze zich letterlijk. **Vanuit deze ontspanning komt de motivatie en rust vaak terug en verdwijnt ongepast gedrag naar de achtergrond.**

In mijn ogen kan passend onderwijs alleen slagen wanneer er anders naar onderwijs gekeken wordt.

Het aanvragen en aanbieden van extra ondersteuning

Leerkracht, basisonderwijs

Ik werk in het montessorionderwijs en heb een groep 5-6 van 27 kinderen. In deze groep zitten twee kinderen met een autismespectrumstoornis. Bij de een zorgt dat voor grote gedragsproblemen, de ander heeft bij alles extra aandacht nodig om te kunnen starten met zijn werk. Er is een hoogbegaafd kind met extreme dyslexie. Hij staat al 4 maanden op de wachtlijst voor een behandeling. Er is een kind met DCD die niet kan schrijven, geen veters kan strikken, knoeit met eten, enz. Er zijn de gewone 'zwakkere' kinderen die extra instructie nodig hebben en er zijn drie echt hoogbegaafde kinderen die ook begeleid moeten worden voor extra uitdaging. Dit laatste doet de intern begeleider. En dan is er nog een kind met een goede intelligentie, maar met een TOS. Voor dit laatste kind is eindelijk na anderhalf jaar een arrangement afgegeven. Eindelijk extra hulp, dacht ik. Maar nee! De hulp bestaat eruit dat ik als leerkracht tips krijg om hem beter te laten leren.

Natuurlijk sta ik open voor tips, maar waar ik het meest behoefte aan heb is extra handen in de klas, meer aandacht voor ieder kind. Ik zie ook zelf wel wat hij nodig heeft, maar ik heb tijdgebrek! Twee uur per week krijg ik hulp van een onderwijsassistent. Helaas valt dit regelmatig uit, omdat ze voor de klas staat als er een collega ziek is. Ook de intern begeleider probeert extra hulp te bieden, omdat ook zij ziet dat er aandacht en tijd nodig is voor kinderen. **Ik doe mijn best, maar iedere dag weer voel ik mij tekort schieten. Ik kan niet ieder kind de aandacht geven die het nodig heeft. Ik wil heel graag óf kleinere klassen (18-20 kinderen) óf elke ochtend een klassenassistent! Met al die leuke bijzondere kinderen in mijn klas is goed onderwijs geven onmogelijk!**

"Ik doe mijn best, maar iedere dag weer voel ik mij tekort schieten. Ik kan niet ieder kind de aandacht geven die het nodig heeft. Ik wil heel graag of kleinere klassen (18- 20 kinderen) of elke ochtend een klassenassistent."

Leerkracht, speciaal onderwijs cluster 4

Momenteel werk ik ruim 24 jaar in het speciaal onderwijs. Het aanvragen/aanbieden van extra ondersteuning verloopt vaak zeer moeizaam. Hetgeen dat het kind nodig heeft wordt vaak niet erkend. Een aanvraag TLV hoog wordt bij ons op school nooit gehonoreerd. Midden of laag wel. **Jammer dat ze vanuit het samenwerkingsverband nooit op de werkvloer komen om te observeren. Ik krijg soms het gevoel dat het niet om het kind gaat maar om het geld.**

“Per gemeente worden uren anders bekeken en ingevuld. Dit zorgt voor veel onrust.”

Christel, onderwijsassistent basisonderwijs

Sinds 2,5 jaar begeleid ik een meisje met het syndroom van Down. Dit gaat erg goed. Het meisje leert veel door te kijken naar klasgenoten en gedrag te imiteren. De begeleiding van dit meisje is 10 uur per week.

Een regelmatig terugkerend onderwerp is het terugbrengen van de uren. 10 uur begeleiding is nodig om de leerstof aan te kunnen bieden. Dit geldt ook voor de begeleiding in ADL (zelfstandigheid aanleren, veiligheid bij gym en buitenspelen). Per gemeente worden deze uren anders bekeken en ingevuld. Dit zorgt voor veel onrust.

Leerkracht, basisonderwijs

Ik heb een kleuterklas met 27 leerlingen en er komen er zeker nog 5 bij dit schooljaar. In de klas heeft een kwart een taalachterstand doordat er thuis een andere taal wordt gesproken. Daarnaast heb ik ook een leerling in de klas met gedragsproblemen en een leerling met een TOS. Verder vermoed ik ook dat er nog een leerling met ADHD in de klas zit. Door de intensiteit van de klas kan ik niet alle kinderen de aandacht geven die zij nodig hebben. Soms voel ik me meer de oppas van een SBO-klas. De nieuwe kinderen die nog komen kan ik niet de begeleiding geven die ze verdienen. Ze worden ondergesneeuwd door de andere kinderen in de klas.

Dit is mijn eerste jaar op deze school. Ik verbaas me erover dat er zo weinig geadmistreerd is. Gedragsproblemen zijn niet eerder in ParnasSys aangegeven. Een dossier is er nog niet opgebouwd. Als je daar pas later aan begint kun je de kinderen ook pas later doorsturen. Daarnaast hebben instanties zoals Auris een hele lange wachttijd voordat kinderen daar terecht kunnen. Geld voor extra ondersteuning is er niet op deze school waardoor je alles zelf moet regelen. Daar heb ik de expertise niet voor.

Als je passend onderwijs goed wilt aanbieden moeten alle kinderen zich op zijn/haar gemak voelen in de klas. Wat ik nu vaak merk is dat kinderen met gedragsproblemen de meeste aandacht opeisen. Ze zijn ook het drukst in de klas. Hierdoor kun je de andere kinderen minder bieden. Verder vind ik het heel zorgelijk dat de gevoeligeren kinderen heel veel last hebben van deze situatie. Zij kunnen vaak goed meekomen in het regulier onderwijs, maar doordat ze last hebben van de intensiteit van de klas zijn zij vaak degene uitvallen omdat ze zich niet op hun gemak voelen in de klas. Dit vind ik zorgelijk.

“Geld voor extra ondersteuning is er niet op deze school, waardoor je alles zelf moet regelen, daar heb ik de expertise niet voor.”

Wat nodig is om passend onderwijs te laten slagen

Leerkracht, basisonderwijs

Investeer in **kleinere klassen** (18-20 kinderen) of iedere ochtend een klassenasistent. Voor de groep kinderen met extra ondersteuningsbehoeften is gespecialiseerde hulp die echt met ze aan het werk gaat nodig.

Gedragsspecialist en lerarenondersteuner basisonderwijs

Kleinere klassen en meer gerichte ondersteuning van externen. Zorg ook voor vroegere signalering en een duidelijk plan.

“Kleinere klassen en gerichte ondersteuning.”

Ada, leerkracht, basisonderwijs

Maak meer plekken beschikbaar in het speciaal onderwijs. Zorg voor een kortere route die ook minder belastend is voor de leerkracht. Ga het speciaal onderwijs beter betalen. En als de extra ondersteuning in het regulier onderwijs wegvalt door het lerarentekort: komt het dan toch weer op het bordje van de leerkracht?

Gedragsspecialist en lerarenondersteuner basisonderwijs

Kleinere groepen. We moeten leerkrachten meer rust gunnen om daadwerkelijk meer tijd met de groep leerlingen bezig te zijn, nu zijn ze een manusje-van-alles. En zorg voor **extra ondersteuning** in de klas!

Docent, voortgezet speciaal onderwijs cluster 3

We moeten vasthouden aan de juiste visie en leerlingen plaatsen naar uitstroom. Cluster 3 en 4 leerlingen ontwikkelen zich anders, hebben andere begeleiding nodig en komen later op andere werkplekken terecht. Hier moet je ze bij de praktijkvakken op de juiste manier op voorbereiden en niet alleen kijken dat door financiële redenen alle leerlingen maar weer bij elkaar in de groep komen.

Leerkracht, speciaal basisonderwijs cluster 3

Meer geld voor speciaal onderwijs, zodat daar plek is voor kinderen die het in het regulier niet redden.

Leerkracht en remedial teacher, basisonderwijs

We hebben behoefte aan meer expertise en meer leerkrachten in het onderwijs. Niet continu gaten dichten met noodoplossingen! **Maak goede plannen in overleg met leerkrachten!**

Onderwijsassistent, basisonderwijs

- Zorg voor snelheid in procedures.
- Verminder de veelheid instanties en mensen die nodig zijn om een leerling op de juiste plek te krijgen.
- Neem de leerkracht als adviseur en neem deze de eerste 6 weken mee als de leerling veranderd van school.
- Zorg voor minder, simpele of compactere regelgeving.

Leerkracht basisonderwijs

Kleinere groepen. Veel kinderen zouden langer mee kunnen als er meer tijd was per kind. Minder werkdruk wil ook zeggen meer geduld en meer zin om je intensiever in te kunnen zetten per kind.

Evelien, leerkracht speciaal basisonderwijs cluster 3

- Kleinere klassen.
- Effectiever onderwijs, beter 20 minuten effectief rekenen dan 45 minuten volmaken.
- Meer rustmomenten.
- Accepteren dat de gemiddelde leerling niet bestaat.
- Inzetten op talenten van kinderen.
- Kinderen zich laten ontwikkelen in de naaste zone van ontwikkeling.

Joni, schoolleider voortgezet onderwijs

De gelden die wij hebben gekregen na Corona, de NPO-subsidie, hebben wij ingezet om passend onderwijs op een hoger plan te krijgen in allerlei vormen. Dit geld was altijd al nodig om dit zo in te kunnen richten en dit werkt echt! Blijf deze vormen van subsidies beschikbaar houden, zodat wij naast onze kerntaak echt meer mogelijkheden behouden om de leerlingen die echt meer nodig hebben te kunnen begeleiden en niet onderweg kwijt te raken, want deze jongeren zijn voor langere tijd 'verloren' en raken we dus ook kwijt voor de arbeidsmarkt.

"Minder werkdruk, meer tijd per kind."

Intern begeleider basisonderwijs

Zorggeld moet direct naar de scholen, niet via besturen en het samenwerkingsverband. Dat slurpt veel te veel geld op! **Zorg dat het geld geormerkt wordt en dat het alleen maar gebruikt mag worden voor de leerlingen die dit nodig hebben.** Heb je als school een jaar geen leerlingen die dit nodig hebben? Dan kan school het bijvoorbeeld een jaar als reserve neerzetten. Daarna valt het geld toe aan bijvoorbeeld een SBO of SO in de regio of een andere school van de stichting die wel dit type leerlingen heeft.

Leerkracht, basisonderwijs

Kleinere klassen zijn wel een must. Maximaal 20 leerlingen. Als er gediagnosticeerde kinderen in de klas zitten is een fulltime assistent op de klas wenselijk, zodat je iedereen de zorg kan geven die ze verdienen. Ik heb ook behoefte aan extra uren voor het schrijven van verslagen en OPP's of iemand die dit voor mij doet.

En scholen moeten niet de kop in het zand steken als iets wordt signaleert, maar meteen in actie komen. **Kinderen hebben er helemaal geen baat bij om lang door te zwemmen op een reguliere school, omdat de school de zorg moet kunnen bieden.** Ze zijn beter af met meer en de juiste begeleiding.

"Kleinere klassen zijn een must."

Leerkracht, basisonderwijs

Ik sta er voor open om de leerlingen die extra begeleiding nodig hebben de juiste passende hulp te bieden, wel met bijvoorbeeld extra handen in de klas. Ik vind echter dat er niet doortastend opgetreden wordt als blijkt dat ondanks alles er geen positieve ontwikkeling te zien is. Wees duidelijk als het niet werkt en ga dan over tot doorverwijzing naar speciaal onderwijs. **En neem de leerkracht serieus.**

Leerkracht, intern begeleider, basisonderwijs

Kleinere groepen en meer ondersteuning in de klas, bijvoorbeeld klassenassistenten.

Jan, intern begeleider speciaal basisonderwijs

Investeer in lange termijnoplossingen door het SO en SBO meer gelden te geven om meer kinderen op te nemen. Het basisonderwijs krijgt dan meer lucht en ruimte om de kinderen nog wel 'passend' onderwijs te geven. Onze collega's in het regulier basisonderwijs staan voor een onmogelijke taak: 25 of meer leerlingen met allerlei speciale onderwijsbehoeften op allerlei verschillende niveaus. Het is niet te doen. Of je doet jezelf tekort, of de kinderen of zelfs beiden! Kleinere klassen helpen wel degelijk: wie dat tegenspreekt, nodig ik uit om een jaar in het basisonderwijs voor de klas te staan!

Leerkracht, basisonderwijs

Wat mij ideaal lijkt is dat er binnen de stichtingen teams van leerkrachten, die daarvoor zijn opgeleid, **met kinderen individueel of in speciale kleine groepen systematisch werken.** Bijvoorbeeld met het doel om thuiszitters uiteindelijk terug te laten keren naar hun eigen klas. Zet leerkrachten in die affiniteit hebben met deze doelgroep. Niet iemand van buitenaf die niet bekend is met de school en de kinderen. Niet iemand waar je maar 1 uur per twee weken beroep op kunt doen of een papieren tijger voor moet aanleveren.

